

Muligheter for norske bønder fram mot 2030

Korleis skal vi skaffe mat til 1 million fleire nordmenn?

Agrovisjon, Stavanger, 21. oktober 2010

Dette notatet inneholder stikkord fra et foredrag Ole Christen Hallesby holdt på Agrovisjon 21.10.2010.
Han er faglig ansvarlig for innholdet. Det kan ikke kopieres fra foredraget uten tillatelse.

tlf: 33 32 11 11 e-post: och@hallesby.no twitter:hallesby

Samfunnsoppgaver

- matvareforsyning
- trygg mat
- klima & miljø
- kulturlandskap
- distriktpolitisk
- arbeidsplasser
- verdiskaping

Jeg mener det vil være direkte uansvarlig om Norge skulle trappe ned sin matforsyningspolitikk. Dersom vi i økende grad skulle satse på å importere maten, ville vi ta den fra de som allerede lever på et kritisk minimum.

Ola T. Heggem, statssekretær LMD, ved åpningen av Horva 2010

Ser ikke behov for norsk kornlager:

- Får vi en krise, vil nok Norge være det siste landet som ikke er i stand til å importere korn.

Ole Gjølberg, professor i økonomi og ressursforvaltning UMB til Aftenposten i mai 2010

Politisk landbruk

Plass i verdikjeden

Hvor mange skal vi ha med oss videre?

Ikke lenger plass til småbøndene

- Bare på de tre årene som har gått siden jeg gikk av som landbruks-minister har det skjedd dramatiske endringer i rammebetingelsene for norsk landbruk. I 2001 kunne en melkebonde med en kvote på 80-100.000 liter selv velge om han ville fortsette med sin tradisjonelle produksjon. I dag er denne valgmuligheten borte. Et slikt bruk har ikke lenger livets rett. Tiden for de små og mellomstore melkebrukene er uomtvistelig over, konkluderte Bjarne Håkon Hansen.

Bjarne Håkon Hansen (A), landbruksminister 2000–2001 i flg Arbeidets rett i 2004

Tror rasjonaliseringen vil fortsette

- Modellbruksberegningene forutsatte mer effektive bønder enn gjennomsnittsbonden. Det lå i systemet at de som var i næringen uten å rasjonalisere og bruke tilgjengelig teknologi, ikke skulle kompenseres fullt ut. På 1980-tallet ble fjøs med 15 kyr ansett for å ha nådd inntektsmålet, mens fjøs med 10 kyr ikke hadde det. I dag kan vi si at bønder med 40 kyr i fjøset har nådd inntektsmålet, mens de med 20 ikke har det, sier Johan C. Løken.

Johan C. Løken (H) landbruksminister 1981–1983 til Nationen i 2010

Rasjonell og effektiv

Forventninger fra

- storsamfunnet
- bonden selv

Rasjonell gjennom

- bedre drift
- stordrift
- samarbeid

Fører uansett til færre enheter.

Er det nok igjen til å

- dekke norsk matproduksjon?
- drive landet?

Hvem skal vi ha med oss videre?

Konsekvenser for bonden

- ▶ Fokus på å oppfylle samfunnsoppgaver
 - Tilskudd rettet mot kulturlandskap, miljø, bioenergi
 - Usikker virkning av distriktpolitikken
- ▶ Liberaliseringen fortsetter
 - Press på importvernet
 - Melkekvotene avskaffes som markedsregulering
 - Utvidede konsesjonsgrenser
- ▶ Forventning om effektiv volumproduksjon
 - Mulighet for produksjonsvekst
 - Mindre produksjonsrettede tilskudd
- ▶ Forventning om nye varer og tjenester fra gården
- ▶ Krav til lederskap og økonomisk forståelse
 - Fortsatt små marginer, men rom for den dyktige
 - Forventning om profesjonalitet i alle ledd
 - Må regne med oftere veivalg og omstillinger

Vil du være med på denne utviklingen?

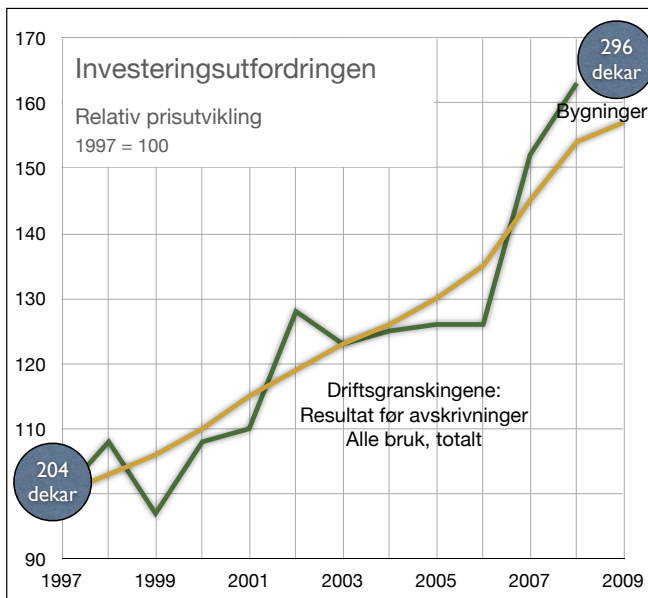
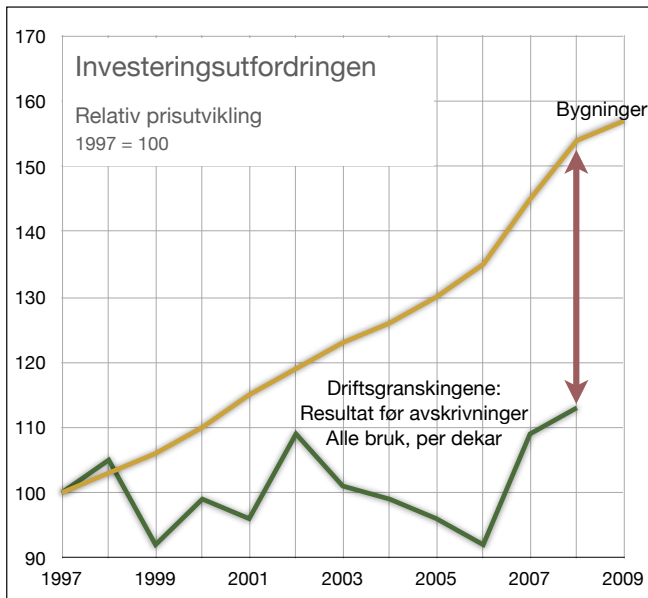
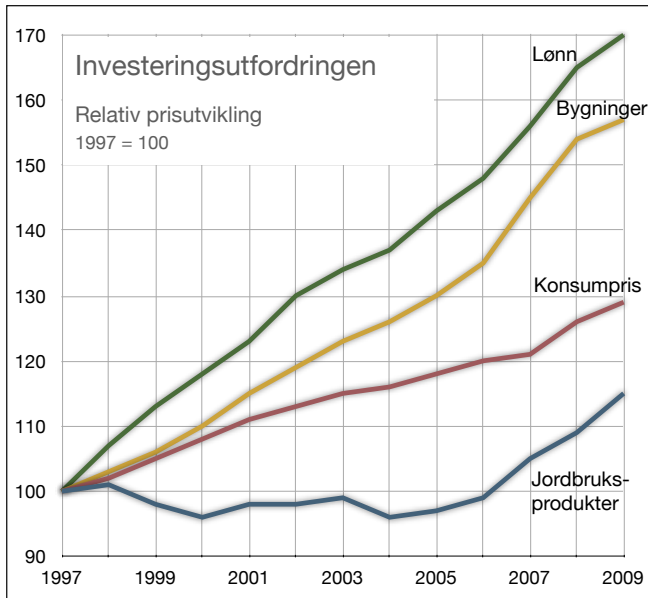
Skal du være med må du kunne utnytte volumet
... og du må være god

Er du den rette til å være med videre?

Mulighetene ligger i at:

- samfunnet ønsker norsk matproduksjon
- du utnytter volumet inntil en optimal grense
- du er dyktigere enn gjennomsnittet av bønder

Tabellen på siste side nedenfor er beregninger utført av Gunnar Aunsmo
i Tine rådgivning Nord-Trøndelag

Ressursbaserte veivalg

- ✓ Egenutvikling
Basert på egne, eksisterende ressurser
- egen kunnskap, eget arbeid, egne materialer
- ✓ Strategiske allianser
Utnytter samspillet mellom ressurser
- samarbeid med andre med ulike behov
- ✓ Oppkjøp
Skaffer seg mer ressurser
- låne penger, ansette, kjøpe varer/tjenester

Mulig investering i melkeproduksjonen

Volum		100 000	200 000	300 000	400 000	500 000
Egen arbeid	120 kr/t	2 000	2 500	2 500	2 500	2 500
Leid arbeid	200 kr/t	400	900	1 346	2 100	2 600
Leid kvote	50 øre		50 000	150 000	250 000	350 000
Innleid areal	200 kr		50	175	300	400
Mulig lån		1,7 mill	3,5 mill	5,2 mill	6,0 mill	6,2 mill